वैदेशिक रोजगार र यसले समाजमाल्याएको परिवर्तन

(पथरैयागा.वि.स. वडा नं. ६ को एक समाजशास्त्रीयअध्ययन)

त्रिभुवनविश्वविद्यालयमानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकायअन्तर्गत

समाजशास्त्रविषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधिप्राप्तिको

आंशिककार्यपूर्तिको लागितयार पारिएको

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

नवीनजंगशाही

रोल नं. ४७१/०६७

परीक्षाक्रमाङ्क : २८२७३९/०६९

समाजशास्त्र केन्द्रीयविभाग,

त्रिभुवनविश्वविद्यालय,

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

२०७६

त्रिभुवनविश्वविद्यालय

मानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकाय

समाजशास्त्रविभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट समाजशास्त्रविषयमा स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिकआवश्यकतापूर्तिको लागि मेरो निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा नवीनजंगशाहीले **वैदेशिक रोजगार र यसले समाजमाल्याएको परिवर्तन (पथरैया गा.वि.स. वडा नं. ६ को एक समाजशास्त्रीयअध्ययन**)विषयमा यो शोध पत्रतयार पार्नु भएको हो । मउहाँको कार्यप्रति सन्तुष्ट छु र प्रस्तुतशोधपत्रलाई अन्तिममूल्याङ्कको लागिसिफारिस गर्दछु ।

....

डा. मनहरी ढकाल

शोधनिर्देशक

समाजशास्त्रविभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

मिति २०७६ ।   ।

त्रिभुवनविश्वविद्यालय

मानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकाय

समाजशास्त्रविभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

स्वीकृति-पत्र

त्रिभुवनविश्वविद्यालय, मानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकायसमाजशास्त्रविभागअर्न्तगतसमाजशास्त्रविषयको स्नाकोत्तर तहको आंशिकआवश्यक्ता परिपूर्तिको निमित्तनवीनजंगशाहीद्वारा तयार पारिएको **वैदेशिक रोजगार र यसले समाजमाल्याएको परिवर्तन (पथरैया गा.वि.स. वडा नं. ६ को एक समाजशास्त्रीयअध्ययन**)शीर्षकको शोधपत्रमूल्याङ्कनकोलागिउपयुक्तभएकोले स्वीकृतिप्रदानगरिएको छ ।

शोधमूल्याङ्कन समिति

....

सह-प्रा.डा. टिकारामगौतम

विभागीयप्रमुख

....

डा. मनहरी ढकाल

शोधनिर्देशक

....

डा. गुमानसिंह खत्री

बाह्य परीक्षक

मिति : २०७६।   ।

कृतज्ञताज्ञापन

शोधपत्र लेखन कार्य आफैमा कठीन कार्य हो । कसैको निर्देशनतथा समुचितमार्गदर्शन विना यो कामप्राय असंभव नै हुन्छ । त्रिभुवनविश्वविद्यालयमानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकायअर्न्तगत स्नातकोत्तरको आंशिकआवश्यक्ता परिपूर्तिकोलागितयार पारिएको शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु डा. मनहरी ढकालज्यूको कुशलनिर्देशनमातयार पारेको हुँ । यो शोधपत्रतयार गर्ने सन्दर्भमाआइपरेकाविभिन्न अप्ठ्याराहरूसँग जुध्ने प्रेरणा दिँदै सहीपथप्रदर्शन गराएर अघि बढ्न उत्प्रेरित गरी आफ्नाकतिपयव्यवहारिक कार्यहरू पन्छाएर कुशल र समुचितमार्ग निर्देशनगर्नु भएकोले उहाँप्रति म हार्दिक कृतज्ञता एवं श्रद्धा व्यक्तगर्दछु ।

शोधपत्रतयार गर्ने कार्यमाआफ्नो अमूल्य समय दिएर उचित सल्लाह र सुझावदिई उत्प्रेरित गर्नु हुनेसमाजशास्त्रविभागकाविभागीयप्रमुखतथा सम्पूर्ण गुरुवर्गमाहार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यसैगरी शोध लेखनमा प्रेरणा र सुझावदिनुका साथै आवश्यक सामाग्री जुटाउन हर पक्षबाट सहयोग गर्ने पथरैया गा.वि.स. सचिवप्रतिहार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्नुको साथै शोध लेखनमाप्रत्यक्षवा परोक्ष सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण व्यक्तित्वप्रतिहार्दिक आभार व्यक्तगर्दछु ।

प्रस्तुतशोधपत्रतयार पार्दा आवश्यक सामग्रीउपलब्ध गराईदिने त्रिभुवनविश्वविद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालयतथाकीर्तिपुरकाकर्मचारी साथीहरूप्रतिपनिहार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा मेरो सानो मेहनतले तयार पारेको यो शोधपत्रको उचितमूल्याङ्कनउचिततरिकाले हुने छ र यसमा मैले सफलताप्राप्तगर्ने छु भन्ने विश्वास लिएको छु ।

नवीनजंगशाही

समाजशास्त्रविभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

मिति :- २०७६। ।

विषय सूची

पेज नं.

अध्याय - एक : परिचय **१-६**

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याको कथन ३

१.३ अध्ययनको उद्देश्य ५

१.४ अध्ययनको महत्त्व ५

१.५ अध्ययनको संगठनात्मक स्वरूप ५

अध्याय - दुई : पूर्व साहित्यको अध्ययन **७-१५**

२.१ पूर्व साहित्यको समिक्षा ७

२.२ वैदेशिक रोजगार सम्बन्धीविद्यमान ऐन तथानीति-नियम १२

२.३ वैदेशिक रोजगारलाई सैद्धान्तिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा १३

अध्याय - तीन : अनुसन्धानपद्धति **१६-२०**

३.१ अध्ययन क्षेत्रको औचित्य १६

३.२ अनुसन्धान ढाँचा १६

३.३ तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोत १७

३.४ गणना विधि १७

३.५ स्थलगतअध्ययन १७

३.६ तथ्याङ्क संकलनविधि १८

३.६.१ घरधुरी सर्वेक्षण १८

३.६.२अन्तर्वार्ता १८

३.६.३ अवलोकन १८

३.६.४ समुह छलफल १९

३.६.५ वैयक्तिकअध्ययन १९

३.७तथ्याङ्कविश्लेषणतथा प्रस्तुतीकरण १९

३.८ अध्ययनको सिमा १९

अध्याय - चार : अध्ययन क्षेत्रको भौगोलिकतथा सामाजिक परिचय **२१-३४**

४.१ भौगोलिकअवस्थिति २१

४.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि २१

४.३ उमेर र लिङ्गगतविवरण २४

४.४ समुदायगतविवरण २५

४.५ पारिवारिक संरचना २६

४.६ आम्दानी २८

४.७जमिन ३०

४.८ वैदेशिक रोजगारमाजानुपर्ने कारण ३३

अध्याय - पाँचः वैदेशिक रोजगा र यसले समाजमाल्याएको आर्थिक तथा सामाजिक परिवर्तन **३५-५३**

५.१ वैदेशिक रोजगारको इतिहास ३५

५.२ वैदेशिक रोजगारको प्रक्रिया ३६

५.३ वैदेशिक रोजगार संलग्नको सामाजिकअवस्था ३८

   ५.३.१ उमेर ३८

   ५.३.२ शिक्षा ३९

५.४ आर्थिक विवरण ४०

   ५.४.१ पूर्व पेशा ४१

   ५.४.२ हालको पेशा ४२

   ५.४.३ आर्जित रकमको उपयोग ४३

   ५.४.४ सीप ४४

   ५.४.५ भाषा ४६

५.५ आर्थिक परिवर्तन ४६

५.६ सामाजिक परिवर्तन ४८

५.७ वैदेशिक रोजगारप्रतिको धारणा ४९

५.८ वैदेशिक रोजगारले समाजमापारेको परिवर्तनसम्बन्धीविश्लेषण ५२

५.९ वैदेशिक रोजगारको सम्बन्धमा साजले मूल्यांकन गरेको धारणा ५३

अध्याय-छ : अध्ययनको सारांश र निष्कर्ष **५४-५९**

६.१ अध्ययनको सारांश ५४

६.२ अध्ययनको निष्कर्ष ५७

सन्दर्भ सूची

अनुसूचीहरू